

Nr 232.

Av herrar **Hansson** och **Svensson, Carl**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om arbetstidens begränsning.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 359 med förslag till lag om arbetstidens begränsning få vi härmed hemställa, att riksdagen vid behandling av förenämnda proposition måtte vidtaga följande förändringar:

1 §.

Det generella undantag från lagens tillämpning å rörelse eller företag, som i regel icke använder flera än fyra arbetare, som införts i 1 § första stycke, synes oss orättfärdigt ur synpunkten, att de arbetare, som äro sysselsatta å dessa mindre företag, givetvis äga samma behov och måste anses äga samma rätt som arbetare inom andra företag att komma i åtnjutande av vila och tid för hemliv och kulturell utveckling. Fackorganisationerna kunna naturligtvis icke medgiva tillämpning av olika arbetstid för arbetare inom samma yrke å en plats därför att en del av arbetarna äro sysselsatta i företag med i regel flera än fyra arbetare och andra i mindre företag. Den föreslagna lagbestämmelsen torde därför å platser, där fackorganisationerna äga inflytande, bliva illusorisk, men den kan alltid giva upphov till förvecklingar och arbetskonflikter. De arbetaregrupper, som redan kommit i åtnjutande av 48-timmars arbetsvecka, komma säkerligen icke att godvilligt medgiva någon förlängning därav. Skulle fackorganisationerna i något fall ej kunna hindra småföretagen att tillämpa längre arbetstid än den, som gäller för de större, uppstår därigenom den faran för de mindre hantverksverkstäderna, att de skickliga och ordentliga arbetarna söka sig till företag med kortare arbetstid. Härigenom kan uppstå en fara för det mindre hantverkeriet, som det bör vara lagstiftarnas plikt att före-

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 3 saml. 87 häft. (Nr 232—235.)

komma. Då bestämmelsen därtill utgör en av de väsentligare avvikelserna från Washingtonkonventionen, tillåta vi oss hemställa,

att undantag från lagens tillämpning å rörelse eller företag, som ej använder flera än fyra arbetare, måtte ur lagförslaget utgå.

Vidare tillåta vi oss hemställa, att 1 § punkterna d) och h) måtte utgå samt att punkt f) måtte få följande lydelse:

»Skogsarbete, kolning därunder inbegripen, samt flottning utom vid skiljeställen».

2 §.

Då nu en revision av lagen om begränsning av arbetstiden skall ske, synes det oss riktigt, att man rättar en bestämmelse, som, enligt vårt förmenande, det ej föreligger rimlig anledning att bibehålla. I 2 § utestänges från begreppet arbetare all kontorspersonal. Som landssekreteriatet anförde i sitt yttrande av 28 februari 1919 torde väl »massan av kontorsarbete med fog kunna karaktäriseras såsom ett underordnat och mekaniskt arbete, och stora grupper av dess utövare torde kunna betecknas såsom vanliga lönearbetare på sitt område. Att då förklara denna stora personalgrupp i förevarande fall ej hänförbar under begreppet arbetare, synes oss orimligt. De framskjutna kontorsbefattningarna böra däremot självfallet inrymmas under begreppet överordnade och sålunda täckas av bestämmelsen i paragrafens första del.» I anslutning till ovan anförda våga vi hemställa, att 2 § måtte givas följande lydelse:

Såsom arbetare skall vid tillämpningen av denna lag ej räknas verkmästare eller annan befattningshavare i överordnad ställning.

4 §.

I denna paragrafs första stycke innebär lagförslaget tvenne förändringar av nu gällande lag. Dels utsträckning av arbetstiden för dag från 8 ½ till 9 timmar och dels att denna längre arbetstid må få tillämpas även å lördagar under begränsning dock att den sammanlagda arbetstiden per vecka ej måtte överstiga 48 timmar.

Vi anse de här föreslagna förändringarna innebära mycket svåra

avvikelser från 8-timmarslagens idé, avvikelser, som endast utomordentligt starka skäl av nödtvång skulle kunna motivera. De av socialstyrelsen anförda skälen för förändringarna synas oss dock ingalunda vara av denna art. Vad som anförts synes oss därför icke vara stöd för den föreslagna åverkan å den nuvarande lagen, så mycket mera som de anförda obekvämligheterna säkerligen låta sig på annat sätt lätt ordnas och rättas. Vi hemställa därför, att 4 § första stycket måtte bibehållas i nedanstående lydelse:

»Arbetare må icke användas till arbete under längre tid, raster oräknade, än 8 timmar av dygnet eller 48 timmar i veckan; dock må, därest nyssnämnda begränsning av arbetstiden per vecka icke därigenom överskrides, arbetstiden under veckans fem första söckendagar utsträckas till 8 och en halv timmar».

Beträffande 4 § andra stycket anföres i socialstyrelsens betänkande av reservanterna Lindqvist och Holmström följande, som vi ytterligare vilja understryka:

»Ifrågavarande stycke har i nu föreliggande förslag samma lydelse som i nu gällande lag, men har det i tillämpningen av detta stadgande visat sig, att arbetsgivare ägt möjlighet att, med stöd av en tillämpad genomsnittsberäkning, använda nämnda bestämmelse på ett sätt, som ingalunda varit avsett med densamma. Sålunda har man vid järnbruk, i stället för att införa 3 skiftlag, fortfarande bedrivit arbetet med endast 2 skiftlag. Arbetarna ha uppfordrats utföra 12 timmars arbete per dygn och ha arbetat måndag t. o. m. torsdag, varefter såväl fredag som lördag blivit fridagar. Även om en sådan anordning inom vissa industrier kunde anses förmånlig jämväl för arbetarna, är detta ingalunda förhållandet vid järnbruken, där arbetarna, på grund av det hårda och ansträngande arbetet, icke kunnat finna sig uti en dylik anordning. Då dessutom motivet för den tillåtna genomsnittsberäkningen av arbetstiden endast varit att bereda möjlighet till lämplig skiftväxling, få vi, för att förebygga ett oriktigt utnyttjande av ifrågavarande bestämmelse, föreslå, att densamma erhåller följande lydelse:

»Bedrives arbete med regelbunden skiftindelning, må annan arbetstid, än nyss angivits, tillämpas vid skiftväxling, såvitt därigenom icke uppkommer längre sammanlagd arbetstid för en tidrymd av högst tre veckor, än att den motsvarar 48 timmar i veckan.»

Vi instämma i vad reservanterna här ovan anført och hemställa,
att det här ovan återgivna yrkandet måtte bifallas.

5 §.

I denna paragraf föreslås rätt för arbetsrådet att i den mån så prövas påkallat medgiva annan begränsning av arbetstiden än i 4 § stadgas, för

a) rörelse, som har till ändamål att bereda sjukvård, fattigvård, uppfostran eller undervisning eller tillgodose annat därmed jämförligt behov, samt

b) hotell-, restaurang- eller kaféerörelse.

Vi vilja icke bestrida, att förhållandena inom nämnda verksamheter äro av den art, att särskilda undantag i vissa fall kunna anses vara motiverade, men vilja vi hemställa, att riksdagen måtte uttala, att dessa undantag må göras med den allra största försiktighet och i intet fall medgivas, där lagen om begränsad arbetstid redan nu tillämpas eller där svårigheterna för lagens tillämpning icke äro av den art, att de icke rimligtvis kunna övervinnas, och att i intet fall den omständigheten, att arbetstiden tidigare varit oreglerad och oskäligt lång, får utgöra skäl till särskilda undantag från lagens tillämpning.

6 §.

Rörande denna paragraf har till socialstyrelsens betänkande reservanterna Lindqvist och Holmström anført följande:

»1 mom. Detta moment motsvarar nu gällande lags 5 § tredje stycket med den förändringen, att begränsningen till en tidrymd av 4 veckor borttagits. Denna förändring innebär, att arbetsperioden, därest den föreslagna bestämmelsen bleve lag, skulle kunna utsträckas till ett helt år, ja ännu längre, t. o. m. till lagens hela giltighetstid. Härigenom skulle framskapas en sådan oregelbundenhet i arbetstiden, att lagen bleve fullständigt illusorisk. Under arbetsrådets verksamhet lära icke heller förekommit fall, som motivera en dylik ändring av förevarande stadgande. Vi få därför föreslå, att nämnda moment erhåller följande lydelse:

1 mom. 'Är för visst arbete arbetstiden i väsentlig mån beroende av årstiden eller väderleken eller är den på grund av annat förhållande av växlande längd, må arbetsrådet, i den mån så prövas påkallat, medgiva, att annan arbetstid än i 4 § stadgas må tillämpas, såvitt därigenom icke sammanlagda arbetstiden för en tidrymd av högst 4 veckor blir längre, än att den motsvarar 48 timmar i veckan.'»

»I samma paragrafs 4 mom. har införts ett stadgande, som icke äger någon motsvarighet i nu gällande lag, och har därmed avsetts att bereda lättnader i fråga om lagens tillämpning i fall, där detta eljest icke är möjligt. Emellertid torde med den formulering, som givits ifrågavarande stadgande, tillämpningen därav i många fall kunna leda till rätt så betänkliga konsekvenser. Tänkbart är sålunda, att arbetarna på en plats, påverkade av vissa tillfälliga förhållanden och icke minst av det inflytande, arbetsgivaren många gånger kan utöva på en i fackligt avseende oskolad och oorganiserad arbetarekår, skulle hos arbetsrådet förordna en eftergift, som övriga arbetsgivare inom samma industri icke ägde möjlighet erhålla då de icke kunde förmå sina arbetare att medgiva någon avvikelse från lagen. I konkurrensavseende skulle härigenom kunna uppkomma sådana svårigheter, att nackdelarna av en dylik bestämmelse betydligt komme att övertväga de lättnader, som i enstaka fall möjligen kunde uppnås. Vi få därför hemställa, att ifrågavarande 4 mom. måtte utgå.»

Vi hemställa,

att reservanternas här ovan anförda yrkande rörande 6 § 1 mom. och 6 § 4 mom. måtte bifallas.

8 §.

I denna paragraf föreslås nu utökning av rätten till övertidsarbete i sådan utsträckning, att det i realiteten innebär en allmän utökning av arbetstiden. Och då därtill i 4 § föreslagits att den ordinarie arbetstiden må kunna utsträckas till 9 timmar per dag, måste dessa föreslagna ändringar, om de av riksdagen antagas, bli av sådan omfattning, att grunderna för lagen om arbetstidens begränsning till 48 timmar per vecka äventyras, och hela lagen blir endast en tom dekoration. Vi ha den bestämda uppfattningen, att industrien mycket väl kan inordna sin verksamhet inom ramen av den övertid, som är medgiven enligt nu gällande lag. Detta bör naturligtvis komma att ställa sig lättare allt eftersom industriföretagen bli invanda i att arbeta enligt lagen om begränsning av arbetstiden. Rörande avfattningen av 8 § ha reservanterna Lindqvist och Holmström till socialstyrelsens betänkande ställt nedanstående yrkande, vartill vi, i anslutning till vad vi ovan anført, yrka bifall:

»1 mom. Till nödvändiga förberedelse- eller avslutningsarbeten må enstaka arbetare, som fyllt aderton år, utöver tid, varunder han enligt denna lag eller med stöd av densamma meddelad eftergift må an-

vändas till sitt egentliga arbete, användas under högst 10 timmar under loppet av en kalendermånad.

2 mom. Finner arbetsgivare i annat fall än som avses i 7 § med hänsyn till särskilt förhållande påkallat att använda arbetare till arbete utöver tid, som angives i 4 § eller kan hava bestämts med stöd av 5 eller 6 §, vare därtill berättigad i avseende å arbetare, som fyllt aderton år, för högst 25 timmar under loppet av en kalendermånad och 150 timmar under loppet av ett kalenderår.

3 mom. Är ytterligare eftergift av trängande behov påkallad, må sådan, dock för högst 10 timmar under loppet av en kalendermånad och 75 timmar under loppet av ett kalenderår, meddelas av socialstyrelsen.

4 mom. På socialstyrelsen ankommer att pröva i vad mån minderårig, som fyllt sexton år, må användas till arbete, som avses i denna paragraf.

5 mom. Ifråga om arbetares skyldighet att utföra arbete, som avses i denna paragraf, gäller vad därom kan vara med arbetsgivaren överenskommet.)

9 §.

Denna nya paragraf innebär, att Konungen efter arbetsrådets hörande må äga förordna eftergift från lagens tillämpning inom visst verksamhetsområde, därest arbetarnas och arbetsgivarnas berörda riksorganisationer äro ense om att sådant undantag från lagens tillämpning må göras. Reservanterna Lindqvist och Holmström anföra till socialstyrelsens betänkande angående denna bestämmelse följande:

»Ifrågavarande stadgande lär knappast i praktiken kunna tillämpas. I de flesta fall torde det dessutom komma att visa sig, att förutsättningarna för uppnående av enighet mellan respektive rikssammanslutningar icke förefinnas. Emellertid kan stadgandet möjligen tagas till förevändning för påtryckning från arbetsgivarna för att förmå arbetarna till eftergifter såväl vid kollektivavtals upprättande som vid utbrutna konflikters biläggande. Då vi sålunda anse ifrågavarande stadgande icke vara ägnat att medföra de lättnader, som därmed avsetts, men däremot kunna giva anledning till tvister mellan respektive parter, få vi hemställa, att 9 § måtte utgå ur förslaget.»

Då vi äro fullt ense med reservanternas ovan anförda uppfattning hemställa vi,

att 9 § måtte ur lagförslaget utgå.

I anledning av vunnen erfarenhet av lagens tillämpning rörande sådana arbetare, som användas till arbete ej blott varå denna lag äger tillämpning utan jämväl till annat arbete, föreslå vi, att i lagförslaget på lämpligt ställe införes en paragraf av följande lydelse:

» — — — §.

1 mom. Användes arbetare av samma arbetsgivare under ett kalenderdygn ej blott till arbete, varå denna lag enligt 1 § äger tillämpning, under mer än 2 timmar utan jämväl till annat arbete, vilket bedrivs under sådana förhållanden, att det kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över dess anordnande, skall arbetarens användande till de båda slagen av arbete tillhopa vara underkastat bestämmelserna i denna lag.

2 mom. Fördelar sig beträffande arbetare, som användes ej blott till arbete, varå denna lag enligt 1 § äger tillämpning, utan jämväl till annat arbete, användandet till de båda slagen av arbete olika under skilda dygn, må arbetsrådet på framställning av arbetsgivaren, alltefter som arbetarens användande till det förra slaget av arbete måste anses genomsnittligt över- eller understiga 2 timmar för arbetsdygn, bestämma, att arbetarens användande till de båda slagen av arbete tillhopa skall, oberoende av vad i mom. 1 stadgas, vara underkastat lagens bestämmelser eller ock att så icke skall vara förhållandet.»

Stockholm den 18 maj 1921.

Sigfrid Hansson.

C. E. Svensson.
